

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
دپیارتمنت ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت علمی

جرایم علیه عدالت قضائی در فقه اسلامی و کود جزای افغانستان

رساله ماستری

محصله: پروانه خوگیانی.

استاد راهنما: محترم دکتور رفیع الله «عطاء»

سال: ۱۳۹۸ هـ.

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

جرائم علیه عدالت قضائی در فقه اسلامی و کود جزای افغانستان

رساله ماستری

محصله: پروانه خوگیانی.

استاد راهنما: محترم دکتور رفیع الله «عطاء».

سال: ۱۳۹۸ هـ.

الله
البر الرحيم
حسن

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترمه پروانه بنت عبدالباقي ID: 97-370-SH-MSF محصل دور ششم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: جرائم علیه عدالت قضایی در فقه اسلامی و کود جزای افغانستان به روز ۱۳۹۶ / ۱ / ۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۲ (نمره به عدد) نود و دو (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	سر محقق سید حبیب شاکر	عضو هیات	
۲	دکتور فضل الرحیم بصیرت	عضو هیات	
۳	دکتور رفیع الله عطاء	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورد ماستری

خلاصه بحث

من بخاطر رساله ماستری موضوع تحت عنوان «جرائم علیه عدالت قضائی در فقه و کود جزای افغانستان» را انتخاب نموده ام. به اساس سویه علمی و طاقت بشری خود کوشش نموده ام تا موضوع را همه جانبه هم از لحاظ فقهی و کود جزا بررسی نموده و باهم مقارنه نمایم. اهمیت این موضوع در این اینست که برخلاف فکر عموم مردم که این دسته جرایمی را دست کم میگیرند و یا اصلا آنها را به دید جرایم نمی نگرند، این جرایم باعث کندسازی، تعطیل و یا هم عدم تطبیق عدالت میگردند، و شریعت اسلامی و کود جزا هر آن چه را که در راستای تأمین عدالت قضائی باعث ایجاد موانع میگردد، را تجریم نموده است و در مقابل برای آن مجازات تعیین نموده است.

این دسته جرایم از چند نقطه نظر قابل تقسیم اند، ولی تقسیم بندی که من برای آنها در نظر گرفته ام، و آنها را از همان نقطه نظر بحث می نمایم، تقسیم بندی آنها از حیث مراحل رسیدگی میباشد. که به این اساس این جرایم چهار نوع است:

1. جرایمی که در مرحله پیش از کشف جرم اصلی قابل ارتکاب می باشند؛ مانند عدم اعلام جرم به مقامات قضایی، اعلام کذب قوع جرم، توقیف خودسرانه..

2. جرایمی که در مراحل تحقیق و تعقیب قابل تحقق می باشند؛ مانند مساعدت به مرتکب در فرار از تعقیب عدلی، مخفی کردن جسد مقتول، و اخفاء و امحاء ادله، شکنجه بخاطر اخذ اقرار...

3. جرایمی که در جریان محکمه قابل تحقق میباشند؛ مانند شهادت دروغ، سوگند دروغ، اخلال جریان جلسه قضائی، امتناع یا تعلل قاضی از اصدار حکم، دخالت در امور قضایی، ارائه معلومات خلاف واقعیت از جانب اهل خبره در موضوع مورد نظر...

4. جرایمی که در مرحله پس از صدور حکم ارتکاب می یابند؛ مانند فرار از زندان، مساعدت در فرار مجرم و ممانعت از اجرای حکم قضایی..

در فصل تمهیدی به مفاهیم اساسی بحث پرداخته شده و فصل دوم در ضمن دو بحث جداگانه با جرایم شماره اول و دوم فوق الذکر می پردازد، و فصل سوم با جرایم شماره سوم و چهارم فوق الذکر را تحت بررسی قرار میدهد.

فهرست مطالب

1	مقدمه
3	اهمیت موضوع
4	سبب اختیار موضوع
4	اهداف تحقیق
5	روش تحقیق و طریق کتابت آن
6	پیشینه تحقیق
6	پلان تفصیلی بحث

فصل اول

آشنائی با مفاهیم اساسی بحث

9	مبحث اول: تعاریف مفاهیم کلیدی
9	مطلب اول: تعریف جرم
9	فرع اول: تعریف جرم در فقه
9	فرع دوم: تعریف جرم در کود جزا
10	مطلب دوم: تعریف قضاء
10	فرع اول: تعریف قضاء در فقه
11	فرع دوم: تعریف قضاء در قانون
13	مطلب سوم: مفهوم عدالت در فقه و قانون
13	فرع اول: تعریف عدالت در فقه
14	فرع دوم: مفهوم عدالت در قانون
16	مطلب چهارم: تعریف عدالت قضایی
17	مطلب پنجم: مفهوم عدالت جزایی
19	مطلب ششم: تفاوت میان عدالت قضائی و عدالت جزایی
20	مبحث دوم: عدالت قضائی در اسلام و کود جزا
20	مطلب اول: سیمای عدالت قضائی در آیات قرآن عظیم الشان
24	مطلب دوم: عدالت قضائی در کود جزای افغانستان
25	مبحث سوم: اصول حاکم بر عدالت قضائی
25	مطلب اول: اصول حاکم بر عدالت قضائی در اسلام
31	مطلب دوم: اصول حاکم بر عدالت قضائی در قوانین افغانستان
36	مبحث چهارم: جرایم علیه عدالت قضائی
37	مطلب اول: مفهوم جرایم علیه عدالت قضائی و جایگاه آن
37	فرع اول: تعریف جرایم علیه عدالت قضائی
37	فرع دوم: جایگاه جرایم علیه عدالت قضائی در تقسیم بندی متداول جرایم

مطلب دوم: تقسیم بندی جرایم علیه عدالت قضائی..... 38

فصل دوم

جرایم علیه عدالت قضائی قبل از تحقیقات مقدماتی

مبحث اول: جرایم علیه عدالت قضائی قبل از تعقیب جرم..... 41

مطلب اول: مخفی کردن جرم

فرع اول: مخفی کردن جرم در فقه اسلامی..... 41

اسباب مخفی کردن جرم در فقه اسلامی..... 41

حکم مخفی کردن جرم..... 43

عدم اطلاع از آثار جرمی در بدن میت یا مجروح از جانب مؤظف طبی:..... 49

عقوبت مخفی کردن جرم در فقه اسلامی..... 50

فرع دوم: عدم اعلام جرم در کود جزای افغانستان..... 53

امتناع از اطلاع دهی در وقت معین..... 53

عدم اطلاع از آثار جرمی حین معاینه..... 54

مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا..... 54

مطلب دوم: اطلاع کذب به مقامات قضائی یا اداری..... 56

فرع اول: اطلاعات کذب در فقه اسلامی..... 56

فرع دوم: اطلاعات کذب در کود جزا..... 58

اول: اطلاع کذب و وقوع جرم از طرف اشخاص عادی..... 58

دوم: اطلاع کذب از طرف مؤظف خدمات عامه..... 59

سوم: جبران خساره اطلاع کذب..... 60

مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا..... 60

مطلب سوم: مساعدت در خلاصی مجرم از تعقیب و محاکمه به منظور عقیم گذاشتن اجرای عدالت قضایی..... 62

فرع اول: مساعدت در خلاصی مجرم از تعقیب و محاکمه در فقه اسلامی..... 62

فرع دوم: مساعدت در خلاصی مجرم از تعقیب در کود

جزا..... 62

مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا..... 63

مطلب چهارم: توقیف خودسرانه..... 64

فرع اول: توقیف خودسرانه در فقه اسلامی..... 64

تاریخچه توقیف در اسلام..... 64

توقیف احتیاطی از نظر دین مبین اسلام..... 66

فرع دوم: توقیف خودسرانه در کود جزا..... 67

اول: تعریف توقیف یا تحدید آزادی در کود جزا..... 67

دوم: حالات مشدده جرم مذکور..... 69

سوم: مجازات نگهداری غیرقانونی مظنون، متهم یا محکوم علیه در محلات سلب آزادی..... 70

مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا..... 71

مطلب پنجم: إخفای جسد مقتول..... 72

فرع اول: إخفای جسد مقتول در فقه اسلامی..... 72

73	فرع دوم: اخفای جسد مقتول در کود جزا
75	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا
76	مبحث دوم: جرایم علیه عدالت قضائی در مرحله تعقیب
77	مطلب اول: گرفتن اقرار و تخلیه اطلاعات با شکنجه
77	فرع اول: گرفتن اقرار و تخلیه اطلاعات با شکنجه در فقه اسلامی
77	تعریف شکنجه در فقه اسلامی
79	جایگاه بحث شکنجه در فقه اسلامی
79	ارکان جرم شکنجه در نظام حقوقی اسلام
81	حکم شکنجه از منظر فقهی
81	مستندات جرم انگاری شکنجه در شریعت اسلامی
88	مجازات جرم شکنجه در شریعت اسلامی
88	الف - مجازات جرم شکنجه غیر مفضی به موت
90	ب - مجازات جرم شکنجه مفضی به موت
91	حکم گرفتن اقرار با شکنجه در شریعت اسلامی
95	فرع دوم: گرفتن اقرار و تخلیه اطلاعات با شکنجه در کود جزا
95	اول: تعریف شکنجه در کود جزا
96	دوم: مجازات شکنجه در کود جزا
98	سوم: جبران خساره شکنجه
96	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا
101	مطلب دوم: تزویر در اسناد توسط اهل خبره
101	فرع اول: تزویر در فقه اسلامی
101	تعریف تزویر
101	فرق میان تزویر و غش
101	فرق میان شهادت زور و تزویر
102	حکم تزویر
102	دلایل تحریم تزویر
105	مجازات تزویر در فقه اسلامی
106	عدم قبول مزور در قضاء
106	حکمت تحریم تزویر
106	انواع تزویر
107	فرع دوم: تحریف نوشته ها و تغییر ماهیت اسناد توسط مترجم در کود جزا
108	تعریف تزویر در کود جزا
109	مجازات تزویر اسناد در کود جزا
112	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا

فصل سوم

جرایم علیه عدالت قضائی بعد از تحقیقات مقدماتی

115.....	مبحث اول: جرایم علیه عدالت قضائی در مرحله محاکمه.....
116.....	مطلب اول: رشوت.....
116.....	فرع اول: رشوت در فقه اسلامی.....
116.....	تعریف رشوت در اصطلاح فقهاء.....
117.....	دلایل حرمت رشوت.....
120.....	حکم رشوت در غیر قضاء.....
121.....	آثار مرتب بر حکم رشوه.....
124.....	فرع دوم: رشوت در کود جزای افغانستان.....
124.....	اول: تعریف رشوت در کود جزا.....
128.....	دوم: تعریف رشوت گیرنده و رشوت دهنده و واسطه رشوت در کود جزا.....
129.....	سوم: مجازات جرم رشوت در کود جزا.....
129.....	أ - مجازات رشوت گیرنده.....
130.....	ب - مجازات رشوت دهنده.....
131.....	ج - مجازات واسطه جرم رشوت.....
132.....	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا.....
135.....	مطلب دوم: شهادت کذب و کتمان شهادت.....
135.....	فرع اول: شهادت کذب در فقه اسلامی.....
135.....	اول: تعریف شهادت.....
138.....	دوم: تعریف شهادت کذب (شهادة الزور).....
138.....	حکم شهادة الزور.....
141.....	ارکان شهادت کذب در فقه اسلامی.....
141.....	عقوبات مقررہ برای شاهد زور در فقه اسلامی.....
142.....	رجوع از شهادت.....
143.....	شروط رجوع از شهادت.....
143.....	حکم رجوع از شهادت کذب.....
144.....	اثر شهادت دروغ بالای حکم.....
144.....	فرع دوم: شهادت کذب در کود جزا.....
145.....	اول: تعریف شهادت دروغ در کود جزا.....
145.....	عنصر مادی شهادت دروغ.....
146.....	عنصر معنوی شهادت دروغ.....
146.....	دوم: مجازات شهادت دروغ.....
147.....	سوم: حالات مشدده جرم شهادت دروغ.....
148.....	اعذار مخففه شهادت دروغ.....

150	عدم تطبیق جزای شهادت دروغ بر شخص
150	محکومیت به جزای مرتکب شهادت دروغ
151	فرع دوم: کتمان شهادت
151	اول: کتمان شهادت در فقه اسلامی
154	مجازات کتمان شهادت در فقه اسلامی
154	دوم: کتمان شهادت در کود جزا
155	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا
158	مطلب سوم: سوگند دروغ (یمین غموس)
158	فرع اول: یمین دروغ در فقه اسلامی
160	مشروعیت یمین
161	شروط یمین
162	انواع یمین
164	انواع یمین به حسب حالف
165	کفاره یمین غموس (سوگند دروغ)
166	فرع دوم: یمین دروغ در کود جزا
166	اول: تعریف یمین دروغ و مجازات آن در کود جزا
168	دوم: استتکاف از سوگند
169	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا
171	مطلب چهارم: تداخل در امور قضایی
171	مفهوم استقلال قضائی در اسلام و اهمیت آن
173	فرع اول: اعمال نفوذ بالای قضات در فقه اسلامی
173	1. وساطت از دیدگاه فقه
173	2. تعریف شفاعت از دیدگاه فقه
174	انواع شفاعت
175	حکم شفاعت سیئه
176	فرع دوم: واسطه شدن مؤلف خدمات عامه نزد قاضی (اعمال نفوذ) در کود جزا
177	ارکان جرم اعمال نفوذ (واسطه شدن) در کود جزا
178	فرع سوم: تهدید مقامات قضایی در فقه اسلامی
178	فرع چهارم: مجازات تداخل در امور قضاء در شریعت اسلامی
180	فرع پنجم: تهدید مقامات قضایی در کود جزا
181	ارکان جرم تهدید مقامات قضایی
182	فرع ششم: مراعاة أدب در مجلس قضاء
182	عدم رعایت نظم جلسه محاکماتی
183	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا
185	مطلب پنجم: امتناع یا تعلل قاضی از اصدار حکم و رد یا متوقف ساختن اصدار حکم توسط قاضی
185	فرع اول: امتناع یا تعلل قاضی از اصدار حکم در فقه
185	تأدیب قاضی در صورت تعلل یا امتناع از اصدار حکم
186	جواز تأخیر در اصدار حکم
187	فرع دوم: امتناع یا تعلل قاضی از اصدار حکم در کود جزا
188	فیصله ناحق قاضی

188	فرع سوم: رد یا متوقف ساختن اصدار حکم توسط قاضی.....
189	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا .....
191	مبحث دوم: جرایم علیه عدالت قضائی بعد از صدور فیصله.....
192	مطلب اول: عدم اجرای احکام مراجع قضائی توسط ضابطین و مسئولان سازمانهای دولتی .....
192	فرع اول: عدم اجرای احکام مراجع قضائی توسط ضابطین و مسئولان سازمانهای دولتی در فقه اسلامی.....
194	فرع دوم: عدم اجرای احکام مراجع قضائی توسط ضابطین و مسئولان سازمانهای دولتی در کود جزا .....
195	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا .....
197	مطلب دوم: فرار شخص گرفتار شده و متهم، و مساعدت در فرار متهم پس از محاکمه.....
197	فرع اول: فرار شخص گرفتار شده و متهم در فقه.....
199	فرع دوم: فرار شخص گرفتار شده و متهم در کود جزا .....
203	فرع سوم: مساعدت در جرم فرار.....
203	اول: مساعدت در فرار توسط مأمورین مسئول نگهداری و مراقبت متهم یا محکوم.....
204	دوم: فرار محکوم به سبب غفلت محافظ انتقال دهنده .....
205	مجازات جرم مذکور .....
205	سوم: مساعدت در فرار یا اخفاء توسط افراد عادی (غیر از مأمورین).....
206	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا .....
208	مطلب سوم: عدم معرفی یا ارائه صورت خلاف واقع از دارایی توسط محکوم علیه .....
208	فرع اول: عدم معرفی یا ارائه صورت خلاف واقع از دارایی توسط محکوم علیه در فقه اسلامی .....
208	فرع دوم: عدم معرفی یا ارائه صورت خلاف واقع از دارایی توسط محکوم علیه در کود جزا .....
209	مقارنه بین فقه اسلامی و کود جزا .....
210	نتیجه گیری.....
212	پیشنهادهات.....
213	فهرست آیات قرآن کریم .....
220	فهرست احادیث شریف .....
223	فهرست اعلام.....
224	مصادر و مراجع .....

نتیجه گیری

جرائم علیه عدالت قضایی جرایمی هستند که به گونه ای مانع تحقق عدالت قضایی میشوند. به عبارت دیگر جرایمی که در سیر عدالت قضایی، روند کشف جرم، تعقیب مرتکب، تحقیق پیرامون جرم، محاکمه و اجرای حکم خدشه ایجاد می کند و آن را کند و بطی نموده یا موانعی در کشف حقیقت و اجرای عدالت ایجاد کند، در زمره جرائم علیه عدالت قضایی می باشند. به این معنی که هر عملی که مانع پیاده سازی عدالت در حوزه قضایی باشد، اعم از مرحله تعقیب تا اجرای حکم، جرم علیه عدالت قضایی نامیده میشود

جرائم از حیث مرحله ای که ارتکاب جرم در آن صورت میگیرد تقسیم گردند چهار دسته قابل تصور است:

5. جرایمی که در مرحله پیش از کشف جرم اصلی قابل ارتکاب می باشند؛ مانند عدم اعلام جرم به مقامات قضایی، اعلام کذب قوع جرم، توقیف خودسرانه..
6. جرایمی که در مراحل تحقیق و تعقیب قابل تحقق می باشند؛ مانند مساعدت به مرتکب در فرار از تعقیب عدلی، مخفی کردن جسد مقتول، و اخفاء و امحاء ادله، شکنجه بخاطر اخذ اقرار...
7. جرایمی که در جریان محکمه قابل تحقق میباشند؛ مانند شهادت دروغ، سوگند دروغ، اخلال جریان جلسه قضائی، امتناع یا تعلل قاضی از اصدار حکم، دخالت در امور قضایی، ارائه معلومات خلاف واقعیت از جانب اهل خبره در موضوع مورد نظر...
8. جرایمی که در مرحله پس از صدور حکم ارتکاب می یابند؛ مانند فرار از زندان، مساعدت در فرار مجرم و ممانعت از اجرای حکم قضایی..

آنچه از تحقیق این جرائم بدست میاید این است که این جرائم را در قوانین جزایی کشورهای جهان از جمله جرائم نوظهور میدانند ولی اسلام از بدو پیدایش اش به این نوع جرائم توجه خاصی قایل شده، طور مثال آیات و احادیث نبوی متعددی در مورد حرمت کتمان شهادت و شهادت دروغ، سوگند دروغ، تزویر، ارائه خبرهای دروغ، کمک نمودن در جرم با کسی... وجود دارد که این همه را جرم پنداشته است. همچنان مسایل همچو تأخیر یا امتناع از اصدار حکم از جانب قضات، و استقلال قضات همواره از جانب فقهای اسلامی در کتب شان مورد بحث قرار گرفته اند. اگرچه بحث یا باب

مستقلی را نمیتوان به نام این جرایم در شریعت دریافت، ولی به طور کلی شریعت اسلامی در صدد این جرایم بوده و هر عملی را که در راستای تأمین عدالت قضایی مانع گردیده آن را جرم دانسته و مستحق مجازات دانسته است. در قانون جزای مصوب ۱۳۵۵ هـ افغانستان نیز این جرایم بطور تیت و پراکنده وجود داشته، ولی کود جزای جدید مصوب ۱۳۹۶ هـ ش این دسته از جرایم را تحت یک باب مستقل (باب پنجم) در ضمن مواد ۴۶۱ الی ۴۹۴ به جرایم مذکور پرداخته و مجازات هر یکی از آنها را پیش بینی نموده است، که فصل اول باب مذکور راجع به ممانعت از تطبیق عدالت و مجازات آن، فصل دوم در مورد تضلیل قضاء و مجازات آن، فصل سوم در مورد اطلاع دروغ یا خودداری از اظهار حقیقت، فصل چهارم در مورد شهادت دروغ و مجازات آن و فصل پنجم راجع به فرار دادن محبوسین و اخفای مجرمین میباشد.

همچنان از مقایسه این جرایم در فقه اسلامی با کود جزا بدست میاید، اینست که در کود جزا مجازات این جرایم چیزی دیگری غیر از همان مجازاتی که شریعت در نظر گرفته نیست. شریعت در اکثر جرایم جزای معین و محدد را تعیین نکرده است، به این معنی که مجازات آن تعزیری بوده و آن را به اجتهاد قاضی واگذار نموده، کود جزا هم در اکثر موارد با در نظر داشت خفت و شدت جرم از مجازات نقدی و حبس متوسط گرفته تا حبس طویل را در نظر گرفته است. همچنان یکتعداد از این جرایم بطور مشخص در فقه وجود نداشته، ولی قواعد عمومی از آیات کریمه و احادیث شریف و اقوال فقهاء، را میتوان برای تجریم این اعمال دلیل گرفت.

همچنان از تحقیق این جرایم این نکته نیز بدست آمد که جرایم مذکور اغلباً جرایمی هستند که در پی وقوع جرایم دیگر ارتکاب می یابند. برای مثال باید شخصی مرتکب جرمی شود یا متهم به جرمی باشد و سپس در زمان تحقیق یا محاکمه، شاهد یا قاضی را تهدید کند، ادله جعلی و مزور ارائه کند، و هم ادله را از بین ببرد و یا هم بعد از گرفتاری و یا محکومیت به حبس از زندان فرار کند. ولی این امر که جرایم علیه عدالت قضایی در پی وقوع جرم دیگر ارتکاب می یابند رابطه تبعی الزامی بین این جرایم و جرم اصلی ایجاد نمی نماید، به این معنی که مجازات جرایم علیه عدالت قضایی مجازات مستقل از جرایم اصلی میباشد.

پیشنهادات

1. کود جزای افغانستان بعضی از جرایمی را هنوز هم که تحت این جرایم (جرایم علیه عدالت قضایی) میاید، نه گنجانیده. بناء بخاطر هر چه اهمیت بیشتر این موضوع باید در هنگام تعدیل کود، این موضوع در نظر گرفته شود.
2. باوجود توجه خاص و ویژه ای که به این دسته جرایم در کود جزا در نظر گرفته شده، وسایل اثبات این جرایم را بیان ننموده است، باید طرق اثبات آنها واضح گردد تا مجازات شان جنبه تطبیقی درستی پیدا کند.
3. باید تحقیق میدانی در مورد وقوع چنین جرایم صورت گیرد، و اینکه آیا در نتیجه ارتکاب این جرایم، اشخاص محاکمه و بالأخره مجازات گردیده اند و یا خیر. بطور مثال معلوم گردد که آیا یک شخصی که در محکمه ادای شهادت دروغ و یا سوگند دروغ نموده، آیا محاکمه و سپس محکوم به مجازات گردیده است و یا خیر. لذا جنبه تطبیقی آن باید مورد بررسی و تحقیق قرار گیرد.
4. تحقیقات و نوشته های بیشتر در این مورد صورت گیرد، و در دسترس قضات و دست اندرکاران قضایی قرار داده شود تا هر چه بیشتر در تأمین عدالت قضائی با آنها کمک نماید.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

research.salam.edu.af